

Männiku IX liivakarjääri keskkonnaloa taotlus

OÜ INF Maavarad (kuni 25.08.2025 kehtinud ärinimega *EMG Karjäärid OÜ*; reg.kood 14273374, aadress Vana-Narva mnt 11b, Kiiu alevik, Kuusalu vald, 74604 Harju maakond) on 18.02.2020 esitanud Keskkonnaametile taotluse Männiku IX liivakarjääri keskkonnaloa saamiseks. Menetluse käigus on taotlust korduvalt muudetud ning lõplik versioon on registreeritud KOTKAS-s 09.07.2025 menetluse nr M-125171 juurde dokumendina nr DM-125171-19.

Keskkonnaamet (*KeA*) teavitas menetlusosalisi Männiku IX liivakarjääri keskkonnaloa andmise korralduse ja loa nr KL-525699 eelnõude valmimisest 24.11.2025 kirjaga nr DM-125171-27 ning 24.11.2025 teadaande avalikustamisega ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Menetlusosalistelt laekusid ettepanekud ja vastuväited loa andmisele ning eelnõudele (kirjad registreeritud KOTKAS-s 09.12.2025 numbritega DM-125171-29, DM-125171-30, DM-125171-31, DM-125171-32 ja 10.12.2025 numbritega DM-125171-33 ja DM-125171-34).

Järgnevalt on kokkuvõtlikult välja toodud eelnõu avalikustamisel kirjalikult laekunud seisukohad ning KeA vastused neile.

1. Viljandi mnt 43c KÜ

1.1 Viljandi mnt 43c KÜ kõik liikmed on kategooriliselt vastu karjääri ehitamisele ning nõuavad avalikku arutelu.

V: avalik arutelu korraldati 08.01.2026 Saku vallas ja MS Teamsis.

1.2. Viljandi mnt 43c KÜ elamupiirkonna peamine väärtus on ümbritsev keskkond, mets. Karjäär ei sobi elamute vahetusse lähedusse.

V: Maavara on seal geoloogiliselt uuritud ja arvele võetud aktiivse varuna ehk et on kaevandamisväärseks hinnatud, lisaks on tegu ühe Harju maakonna tähtsama liivamaardlaga, kus on kaevandatud enam kui 40 aastat. Ortofoto kohaselt jääb Viljandi mnt 43c KÜ ja karjääri vahele Tallinna linna munitsipaalomandis oleval kinnistul kasvav mets (ca 200 m ulatuses) ning maantee.

1.3. Elamupiirkond on kannatanud Rail Balticu (RB) ehituse pärast, kasvanud on müra ja tolmu ning ümbrus rasketehnika tõttu muutunud lastele ohtlikuks. Müra on suurenenud ka Männiku harjutusväljal sagenenud laskeharjutuste tõttu.

V: RB ehitamine on riigi otsus ja planeeringud kooskõlastatud kohalike omavalitsusüksustega. Müra ja tolmu teke ehitusperioodil on paratamatu, kaebused tuleks esitada otse RB-le. Männiku harjutusväljakul toimuvat ei saa samuti KeA reguleerida, see on Kaitseministeeriumi pädevuses. Männiku IX liivakarjääris töö tegemisele kavandatakse seada kellaajalised piirangud ja määrata nõuded müra ja tolmu leviku vähendamiseks. Keskkonnaloaga ei saa reguleerida liiklusohutust väljaspool karjääriala avalikel teedel. Karjäär on loa kehtivuse ajal ohutsoon ning avalikkusele ligipääs üldjuhul keelatud.

1.4. Karjäär tähendaks kinnisvara hinna alanemist.

V: nt Kobratu IV keskkonnamõju hindamise (KMH) aruandes¹ on leitud, et kinnisvara väärtust karjäär oluliselt ei mõjuta, kui järgitakse kõiki leevendusmeetmeid. Nt Rõstla III KMH aruandes² on leitud, et kinnisvara väärtuse mõju piirneb füüsilise mõju ulatusega, mis esineb karjääri töötamise jooksul. Tallinna-Saku maardlas on liiva kaevandatud 1960ndatest, tegemist on Harju maakonna jaoks tähtsa kaevandamiskohaga.

1.5. Tallinna linna seisukoht on see, et linna piirides ei peaks avama uusi karjääre. Miks on Tallinna linnaga vahetult piirnev ala sobilikum?

V: Saku vald ei ole näinud vastuolu, kui on kaevandamisega nõustunud. 2021 a. on muu hulgas ka Tallinna linnalt küsitud arvamust, kes nõustus tingimusi esitamata.

1.6. Etteheide, et KeA tegi ettepaneku avalikku istungit mitte korraldada, kuigi tegu on kohalike elu puudutava olulise küsimusega.

V: KeÜS annab võimaluse teha ettepanek istungit mitte korraldada, lähtuvalt mõneti ka kokkuhoiust, et riigi halduskulusid vähendada. Avalikul istungil asja arutamist soovivate isikute hulka ei ole alati võimalik ette ennustada, kuivõrd sageli ei laeku menetluste jooksul ühtki arvamust ega vastuväidet. Ka kohtud ei tee alati avalikku istungit, vaid lahendavad asja kirjalikus menetluses. Kui elanikud soovivad asja arutada istungil, siis see alati ka tehakse ja seetõttu avalik istung korraldati (08.01.2026 Saku Vallamajas ja MS Teamsis). KeA lähtub oma otsuste tegemisel kehtivatest õigusaktidest.

2. Raudalu Kodu MTÜ vastuväited

2.1. Keskkonnaloaga lubatav tegevus ületab õigusaktidega kindlaks määratud müranorme ja mürauurinud on teostatud vananenud lähteandmetele tuginedes, ilma kumulatiivseid mõjusid hindamata. 2019. a müraanalüüsi kohaselt on müra sihtväärtused ületatud. Müra sihtväärtus on oluline ja seda tuleb kaalumisel arvesse võtta, kui olemasolev müraolukord võib uue müraallika lisandumise tõttu inimese jaoks tajutaval määral halveneda.

V: Karjääri puhul peab tagatud olema piirväärtus, sihtväärtuse järgimise kohustus tuleb läbi üldplaneeringu, kui seal on markeeritud müratundlik ala. Eelhinnang on arvamuse saamiseks saadetud KOVidele (Tallinna linn, Saku vald, Kiili vald), kellest ükski ei ole viidanud, et Pinu ja Riida tänavate kinnistute puhul oleks mürakäsitus olnud vale üldplaneeringust tulenevalt. KeA pädevuses on hinnata tööstusmüra (ehk karjääri tegevusega seonduv müra), liikluse müra hindamisega tegeleb Terviseamet. Tööstus- ja liikluse mürale on kehtestatud erinevad piirväärtused ja neid koos vaadelda ei saa. Liiklus- ja tööstusmüra on olemuselt erinevad ja seetõttu neid ei liideta. KeA vastutusalast väljub piirkonna üldise mürafooni reguleerimine, keskkonnaluba saab reguleerida vaid tööstusmüra. Selline on täna kehtiv õigusruum. 2019. a modelleerimine ei saanud samamoodi liikluse müra (kumulatiivses mõttes koos karjääri müraga) arvestada. Samas on modelleerimiste kaardipildidel³ näidatud ka liikluse müra levik ning nende andmete kohaselt ülenormatiivne karjäärimüra ning liikluse müra üksteiseni ei jõua. Mürahäiringu leviku vältimiseks kavandatakse piirata karjääri tööaega ning kohustatakse rajama müratõkkevall.

¹ Leitav veebiaadressilt [kogas.envir.ee->registrid-> keskkonnamõju hindamiste register](https://kogas.envir.ee/registrid/keskkonnamoju-hindamiste-register)-> märksõna Kobratu

² Leitav veebiaadressilt [kogas.envir.ee->registrid-> keskkonnamõju hindamiste register](https://kogas.envir.ee/registrid/keskkonnamoju-hindamiste-register)-> märksõna Rõstla

³ Leitav veebiaadressilt [kogas.envir.ee-> keskkonnakaitselood](https://kogas.envir.ee/keskkonnakaitselood) (valgel taustal)-> dokumentide register-> reg. number DM-125171-19

2.2. Loa andmine on vastuolus looduskaitsete põhimõtetega ja muudab rohevõrgustiku toimimise võimatuks.

V: rohevõrgustiku säilimiseks jäeti algselt taotletud mäeeraldisest täiendav riba välja (Kangru sõlme poolisel küljel). Maastiku funktsioon karjääri piires muutub, kuid samas on tegu kõre ja kivisisaliku PEPiga. Väikeulukite jaoks maakasutus muutub, kuid nemad on inimtegevuse suhtes tolerantsemad liigid. I-II kaitsekategooria liikidele tekivad paremad elutingimused kui praegu. Osa metsast (ca 50 m) jääb siiski alles ning ka karjäärialala ei ole takistuseks loomade liikumisele (ei ole lubatud ala tarastada). Rohevõrgustik ei hävi, vaid maakasutus muutub, sealjuures teistele sihtliikidele sobivamaks. KOVidel oli rohevõrgustiku käsitlemise piisavuse osas võimalik arvamust avaldada eelhinnangu raames, kuid sellekohaseid märkuseid ei esitatud.

2.3. Kõre ja kivisisaliku tegevuskavaga on kaevandamine vastuolus ja kaevandamistegevuse tagajärjel jääb liigile sobivaid elupaiku järjest vähemaks.

V: Neile liikidele hetkel Männiku IX liivakarjääri ala elupaigana ei ole kõige sobilikum. Probleem elupaikadega tekib siis, kui juba olemasolev sobiv liivaala kaevandatakse ära (vee alla) ja avatud liivaväli kaoks jäädavalt, kuid praeguse tegevuse käigus tekib kaevandamise järel liikidele varasemast sobivam elupaik ehk avatud liivaga väli hõredate üksikpuudega. Lisaks on kaitse-eeskirja kohaselt lubatud püsielupaigas kaevandamine v.a allapoole veepiiri.

2.4. Väike-konnakotka toitumis- ja lennukoridori osa kaoks.

V: RB on põhjalikult analüüsinud ja inventeerinud lähipiirkonna kotkaid ja 2025. andmete alusel on kotkastele pesamets endiselt sobiv, kuigi pesitsust ei ole pikalt registreeritud. Lisaks ei ole väike-konnakotkale need alad (mets, veekogu, karjäär) sobilikud toitumisalad, tegu ei ole ka kriitiliselt ohustatud liigiga. Need alad sobivad kalakotkale, kellel 2024. aastal Männiku rabas pesitsus õnnestus. Täpsustame, et väike-konnakotkaid on 500-600 paari (vastuväites ekslikult märgitud 50-60 paari).

3. Liisa ja Andreas Abel'i vastuväited

3.1. Karjääri müra hindamine tugineb 2019. modelleerimisele, mis 2026. otsustusprotsessi jaoks on lubamatult aegunud. Vahepeal on piirkond muutunud - uus teedevõrk, Kangru liiklussõlm. Karjääri müra ja uue liiklussõlme müra pole kombineeritud üheski dokumendis, mistõttu on senine loamenetluse alusmaterjal õiguslikult ja keskkonnamõju hindamise põhimõtete järgi ebapiisav. Karjääri müra (53–56 dB) liitub liiklussõlme ja riigitee mürafooniga (juba 54–61 dB), mille tulemusena on ülimalt tõenäoline, et kumulatiivne ekvivalenttase ületab päevasel ajal 60 dB piiri. 60 dB piirväärtuse ületamine II kategooria elamualal ei ole kooskõlas kehtiva müramäärusega.

V: Tööstus- ja liiklusrumale on kehtestatud erinevad piirväärtused ja neid koos vaadelda ei saa. Liiklus- ja tööstusmüra on olemuselt erinevad ja seetõttu neid ei liideta. KeA vastutusalast väljub piirkonna üldise mürafooni reguleerimine, keskkonnaluba saab reguleerida vaid tööstusmüra. Selline on täna kehtiv õigusruum. 2019. a modelleerimine ei saanud samamoodi liiklusrumale arvestada (vt ka vastuseid eespool). Mürahäiringu leviku vältimiseks kavandatakse piirata karjääri tööaega ning kohustatakse rajama müratõkkevall. Loa omaja peab kaebuste esitamisel mõõtma mürataset kaebaja katastriüksusel ning kui esineb ületamisi, korraldama karjääris töö ümber ja rakendama leevendusmeetmeid.

3.2. Hindamata on kumulatiivne müra Männiku harjutusväljaga.

V: Impulssmüra on lühiajaline ja sellel pole keskmise minuti ja tunni ekvivalentsele helirõhutasemele väga suurt mõju (Ojamaa põlevkivikaevanduse KMH aruanne⁴). Nt lõhkamise reaalne mürasündmus kestab maksimaalselt mõned sekundid ja kogu päevase aja hinnatud müratasemele kaasnev kumuleeruv mõju on väga väike (Potsepa liivakarjääri KMH aruanne⁵). Männiku harjutusvälja tegevustega kaasnev impulssmüra ei liigitu tööstusmüra alla, vaid tegu on eraldi spetsiifilise müraliigiga (militaarmüra). Erinevate müraliikide müratasemeid ei summeerita.

3.3. Hindamata on kumulatiivne müra Rail Balticuga. Puudub alus väita, et Männiku IX liivakarjäärist saadav materjal on vältimatult vajalik RB ehitamiseks.

V: RB liikluse müra ja karjääri tööstusmüra ei summeerita (vt vastuseid eespool). Kaevandatava materjali vajadust ei ole põhjendatud ainult RB ehitusega, vaid on kirjeldatud, et see on mõistlik kasutusse võtta nii lähipiirkonna suurrajatiste kui ka üld- ja teedehituseks vajalike kvaliteetsete täitematerjalide nõudluse tagamiseks. Samas on selge, et kui karjäär sisuliselt asub ehitusobjekti kõrval, vähenevad ehituskulud ja mõju keskkonnale eelkõige lühema transpordimaa tõttu (vähem raskeveokeid avalikel teedel ja väiksem fossiilsete kütuste kulu).

3.4. Pole hinnatud mõju liiklusele sh ohutusele, lastele, kergliiklusele, tolmule, mustusele ja vibratsioonile.

V: Avalike teede kasutamist reguleerib liiklusseadustik ja keskkonnaloa nõuded teede kasutamist reguleerida ei saa. Teeomanik saab seada tee kasutamisele tingimused. Loa omanik peab vastutama, et tema tegevusest ei kanduks avalikele teedele liiva ja tolmu, selleks vajalike meetmete üle saab loa omaja ise otsustada lähtuvalt praktikast ja efektiivsusest. Liivakarjääris kaevandamisel tekitavad vibratsiooni seal töötavad masinad ja mehhanismid, millele on seatud vibratsiooni piirnormid juba valmistajatehases. Ei ole eluliselt usutav, et ekskavaatori tööga kaasnev vibratsioon jõuab lähimate majapidamisteni ca 200 m kaugusel. Sellisel kaugusel oleks vibratsioon oluliselt tajutav, kui tegu oleks lubjakivikarjääris lõhkamisega (Harku II lubjakivikarjääri keskkonnaloa muutmise taotlusele esitatud eksperthinnang⁶).

3.5. Roheline elukeskkond asendub tööstusliku kasutusega ja kinnisvara väärtuse langust ei ole arvesse võetud.

V: nt Kobratu IV KMH aruandes (viide eespool) on leitud, et kinnisvara väärtust karjäär oluliselt ei mõjuta, kui järgitakse kõiki leevendusmeetmeid. Nt Rõstla III KMH aruandes (viide eespool) on leitud, et kinnisvara väärtuse mõju piirneb füüsilise mõju ulatusega, mis esineb karjääri töötamise jooksul. Tallinna-Saku maardlas on liiva kaevandatud 1960ndatest, tegemist on Harju maakonna jaoks tähtsa kaevandamiskohaga. Karjäärialal on tööstusliku ilmega loa kehtivusaja jooksul, ala korrastatakse kaitsealuste liikide elupaigaks, mis sulandub uuesti maastikku. Tallinna-Saku maardla lähiümbrus on juba tugeva antropogeense mõjuga. Saku valla uue üldplaneeringu (kehtestatud 20.04.2023) maakasutuse plaani kohaselt kattub

⁴ Leitav veebiaadressilt [kotkas.envir.ee->registrid->keskkonnamõju hindamiste register](https://kotkas.envir.ee/>registrid>keskkonnamoju_hindamiste_register)-> märksõna Ojamaa või KMH01621

⁵ Leitav veebiaadressilt [kotkas.envir.ee->registrid->keskkonnamõju hindamiste register](https://kotkas.envir.ee/>registrid>keskkonnamoju_hindamiste_register)-> märksõna Potsepa

⁶ Leitav veebiaadressilt [kotkas.envir.ee->keskkonnakaitselood \(valgel taustal\)->dokumentide register](https://kotkas.envir.ee/>keskkonnakaitselood_(valgel_taustal)>dokumentide_register)-> reg. number DM-118268-19

taotletav mäeeraldis nii rohevõrgustiku kui perspektiivse või rekonstrueeritava sh oluliselt muudetava põhimõttelise maantee trassi koridoriga, misõttu on juba üldplaneeringus kõnealune ala määratud konfliktseks erinevate maakasutuse rollide mõttes.

3.6. Esineb oht põhjaveele, selle kättesaadavusele ja kvaliteedile.

V: Mäeeraldisel ei kaevandata sügavamalt kui absoluutkõrgusele 43,6 m. Kui kaevandatakse abs kõrgusel 43,6, siis asub põhjavesi sellest allpool (max kuni 10 cm on veetase kohati kõrgemal) ja põhjaveetasemest allpool ei kaevandata, põhjavett ei alandata- joogivee kättesaadavus ei ole ohus. (Piirkond on suures osas ühendatud ühisveevärgiga. Kui Pinu ja Riida tänaval on nt veevarustuse allikaks PRK 14199, mis neile kõige lähemal on, siis see on sügav kaev (70 m; Ordoviitsiumi-Kambriumi põhjaveekiht, kaitstud põhjaveekiht ja ei ole kvaternaariga seotud). Kuna vett ei alandata, välja ei pumbata, ei saa setted seguneda, mineraalid ja rauasisaldus suurened. Põhjavee voolusuund ei saa muutuda, kui põhjavette kaevandama ei minda. Põhjaveetase ühtlustub, järgides endiselt maapinna reljeefi. Põhjaveetase muutuks siis, kui kaevandataks allpoolt põhjaveetaset. Praegusel juhul tekiks kõrgema põhjaveega punktides lombid (seal kus veetase 43,7 ehk 10 cm üle kaevandamissügavusest). Ümbruskonna kaevud saavad vee sügavamalt põhjaveekihi kui Kvaternaari põhjaveekiht ega ole mõjutatud sellest, kui karjääris võib mõnes kohas tekkida veelomp. Põhjavee voolusuund ei muutu, veekvaliteet ka mitte. Hüdrogeoloogilise kaevu PRK0000470 veekvaliteet (Kvaternaari kihis) ei näita negatiivset trendi ühegi näitaja puhul.

3.7. Loodusliku liikumiskoridori ja rohevõrgustiku katkestamine.

V: rohevõrgustiku säilimiseks jäeti algselt taotletud mäeeraldisest täiendav riba välja (Kangru sõlme poolsel küljel). Maastiku funktsioon karjääri piires muutub, kuid samas on tegu kõre ja kivisisaliku PEPiga. Väikeulukite jaoks maakasutus muutub, kuid nemad on inimtegevuse suhtes tolerantsemad liigid. I-II kaitsekategooria liikidele tekivad paremad elutingimused kui praegu. Osa metsast (ca 50 m) jääb siiski alles ning ka karjääriala ei ole takistuseks loomade liikumisele (ei ole lubatud ala tarastada). Rohevõrgustik ei hävi, vaid muutub, sealjuures teistele sihtliikidele sobivamaks. KOVidel oli rohevõrgustiku käsitlemise piisavuse osas võimalik arvamust avaldada eelhindangu raames, kuid sellekohaseid märkuseid ei esitatud.

3.8. Väike-konnakotka ohustamine.

V: RB on põhjalikult analüüsinud ja inventeerinud lähipiirkonna kotkaid ja 2025. andmete alusel on kotkastele pesamets endiselt sobiv, kuigi pesitsust ei ole pikalt registreeritud. Lisaks ei ole väike-konnakotkale need alad (mets, veekogu, karjäär) sobilikud toitumisalad, tegu ei ole ka kriitiliselt ohustatud liigiga. Need alad sobivad kalakotkale, kellel 2024. aastal Männiku rabas pesitsus õnnestus. Täpsustame, et väike-konnakotkaid on 500-600 paari (vastuväites ekslikult märgitud 50-60 paari).

3.9. Viited õiguslikele alustele ja argumendid.

V: mitmel korral on viidatud seaduste aegunud või muudetud §-dele ning neile ei vastata. Eelhindangu ja eelnõu koostamisel on aluseks võetud kehtivad õigusaktid ja nende alusel sätestatud normid (müra piirväärtused eelkõige). Modelleerimistulemuste põhjal lubatud väärtusi ei ületata. Liikide kaitseks kavandatakse loale seada mitmeid kõrvaltingimusi, mille täitmine on kohustuslik. Olulise negatiivse keskkonnamõju ilmnemine pole tõenäoline ja häiringud on leevendatavad, samuti ei ole need igavesed ja pöördumatud.

Kirjalikud vastused avalikul istungil esitatud küsimustele, millele kohapeal ei vastatud

1. Milline on riigi võit, kui elupaiga rajab ettevõtte? Miks ei ole alasid korrastatud, kui kaevandatud on nii kaua? Miks load kehtivad nii kaua? Mis on elupaiga rajamise kulu, mis tegevusi on tarvis? Kui elupaiga rajamine ei maksa väga palju, kas on otstarbekas seda kaevandamist siis lubada?

V: Metsa raadamise on RMK teinud. Vaja veel kännud juurida, katendikiht koorida. Kivisisalikule on enam-vähem, aga kõre vajab avatud liivaala ning madalaveelisi lompe, mis oleksid sigimisele sobilikud. Kui tahta kogu ala kõrele sobivaks, siis ilmselt peaks tegema samamoodi samas mahus, et jõuda sama sügavale (et tiigid tekkida saaks). Võimalus ühendada majandus ja looduskaitse. Elupaiga tekitamiseks on põhimõtteliselt kaks alternatiivi: ala kaevandamiseks välja andmine (riik ise ei kaevanda) ning sealjuures saadav kasu nii maarendist kui kaevandatava maavara ressursitasust või pinnase eemaldamiseks tööde tellimine, mille maksumust ei ole arvatud, kuid võib tuletada riiklike taristuehituste kuludest.

Enne maapõueseaduse muudatust (aastal 2016) oli Tallinna-Saku maardla riikliku tähtsusega, kuhu anti kaevandamislube pikema kehtivusajaga (kuni 30 aastat). Hetkel kehtivad load nendes märgitud lõppkuupäevani või kui selleks ajaks ei ole maavara ammendunud ja õigusaktid seda lubavad, on loa omajatel õigus esitada taotlus kehtivusaja pikendamiseks. Selleks viiakse läbi avatud menetlus ning küsitakse ka kohaliku omavalitsuse üksuse arvamust (kellel on õigus ka keelduda). Korrastatuks on tunnistatud näiteks Tammemäe II liivakarjäär ning AS Silikaat on astunud esimesed sammud suuremate kaevandamisalade (Männiku liivakarjääri) korrastamiseks.

2. Kas kõre elutseb töötavas karjääris masinate vahel? Kas kõre seisund on karjääri töötamise ajal läinud halvemaks? Kas tehti võrdlus eelhinnangu andmisel, et kuidas läheks kõre elupaiga rajamisel, kui ei kaevandataks?

V: Ilmselt mõni sinna eksib, eeldus on, et tulevikus (st kaevandamise lõppedes) on ala elupaigana sobiv. Edukust hinnatakse seire käigus, loendades kudunõore. Jah, alguses kui sigimistiigid rajati, läks hästi, kuid seejärel hakkas järjest halvemini minema. ReWild 2023 uuringus „Männiku IX ja X liivakarjääride kõre ja kivisisalik“ on välja toodud, et kehtivate kaevandamislubade realiseerimisel (veealune kaevandamine) elupaiga pindala väheneb alla kriitilise, samas taotletavate kaevanduslubade realiseerimisel (veepealne kaevandamine) tekib piisavalt elupaika juurde, et populatsioon saaks püsida.

Kõre on ööloom, töötavas karjääris on ohuks masinate surve pinnasele, kus loomad päevasel ajal peituda võivad. Kuna karjäärid ja kõred on Tallinna-Saku maardlas koos eksisteerinud pikka aega, siis on saadud katse-eksituse meetodil targemaks ning võetud kasutusele abinõusid, et kõre käekäik piirkonnas oluliselt halvemaks ei läheks. Kaevandamine iseenesest on tegevus, mis loob liigile sobivaid elupaiku juurde. Kõre käekäik läks halvemaks peale kudemistiikide rajamist, mis lõi küll olulise elupaigaelemendi kõrele ja koondas isendid alale, kuid takistamata jäi tõkete näol loomade liikumine tööalale/alale kus masinad liikusid. Sama vea kordumise vältimiseks on ette nähtud kaevandamine osade kaupa, kuhu peale ala liigile sobivaks muutmist masinad enam liikuda ei tohi, lisaks piiritletakse korrastatud ala konnatõketega, et takistada isendite eksimist tööalale. Konnatõkete kasutamine on meetod, mis võimaldab töötavas karjääris eraldada liikidele sobiv ala töötavast karjäärist. Planeeritava Männiku IX liivakarjääri alal pole uuringud näidanud liikide esinemist ja kui karjäär töötab, siis sealt hoiavad nad ka eemale, kuna ei ole harjunud kasutama elupaigana.

3. Mil viisil on eelhindangus käsitletud kõre elupaiga aspekte st kuidas mõjutab nende käekäiku töötavas karjääris elamine st kui kõred juba karjääris elavad, kuidas nad kaevandamise käigus ellu jäävad ja mis on sel juhul selle PEPi mõte? Mis on kõre PEPi eesmärk, kui 15 aasta jooksul muudkui kaevandatakse kohas, kus ta elab?

V: ettevõtte kavandab etapiviisiliselt kaevandada ning juba loodud elupaika enam tagasi ei liiguta st elimineeritakse isendite hukkumise võimalus. Uuringute andmetel on praegu taotletava mäeeraldise alal kõresid väga vähe ja kuna elupaika napib, siis ei saa populatsioon ka kasvada. Kuna hetkel ei ole tegu kvaliteetse kõre elupaigaga ja nende arvukus seal on madal, siis kaevandamisel elupaiga kvaliteet ei lange ning ka isendite hukkumisreisk on väga väike. Kõrede pääsu karjääri töömaale takistatakse konnatõketega. Elupaikade ning looduslike alade taastamisega tuleb alustada juba kaevandamise ajal.

Kaevandamise järgselt luuakse kvaliteetsem elupaik. Püsielupaiga kaitse-eeskiri seab tingimused, millest peab kindlasti kinni pidama, et tagada kaitsealuste liikide elupaik alal: kaevandamine ülevalpool vee piiri, kaevandatud ala (liivane ala on mõlemale liigile oluline) ei tohi metsastada, sigimistiikide juures ei tohi masinatega liikuda jne. Aeg on näidanud, et kui määruse tasandil liigi elupaika ei kaitsta, siis maismaa-ala asemele tuleb veekogu ja see elupaik oleks nendele liikidele jäädavalt kadunud.

4. Küsitakse, miks me arutame juba loa tingimusi, kas elanike muresid ja vastuväiteid ei kuulata ega arvestata. Kodanikel on tunne, et kõik on juba ära otsustatud ning arutatakse vaid detaile. Eelkõige on müra ja vibratsiooni küsimus ja tervise seisukohalt.

V: loa eelnõu koostamiseni ja tingimuste väljapakkumiseni jõuti seetõttu, et õigusaktides sätestatud loa andmisest keeldumise aluseid ei esinenud. Kohalike elanike vastuseis ei ole loa andmisest keeldumise aluseks vastupidiselt kohaliku omavalitsuse üksuse mittenoustumisele. Kõnealusel menetluses on Saku Vallavolikogu loa andmisega nõustunud. Kodanikel on õigus arvamusi ja vastuväiteid esitada ning neile vastatakse käesolevas kirjas. Müra ja vibratsiooniga seonduvat on käsitletud eespool ning ka KMH eelhindangus (17.10.2025 kiri nr DM-125171-26), mistõttu siinkohal enam ei korrata.

5. Kas liiv on defitsiidis? Tundub mugav võtta liiva otse ehitusobjekti kõrvalt. Miks KOVid ei seisa enda inimeste eest, keda kaevandamine mõjutab?

V: loa andmisega nõustus Saku vald tingimusel, et Tallinna linn ja Kiili vald on ka nõus. Nimetatud KOVid olid nõus ning nende tingimusi arvestati. On selge, et kui karjäär sisuliselt asub ehitusobjekti kõrval, vähenevad ehituskulud ja mõju keskkonnale eelkõige lühema transpordimaa tõttu (vähem raskeveokeid avalikel teedel ja väiksem fossiilsete kütuste kulu). Ettevõtted ei kaevanda lihtsalt kaevandamise pärast, vaid siis, kui selleks on reaalne nõudlus. Mitmes karjääris (nt Liivalaia III, Männiku VIII, Männiku II) ei saada osa veealust varu kaevandada (nii liigi- kui riigikaitsealustel põhjustel). Osadest karjääridest saavad projektikarjäärid, mis ei tööta aastaringselt 24/7, vaid ainult siis, kui piirkonnas on konkreetne ehitusobjekt. Keskkonnaloaga ei saa määrata, kellele loa omaja materjali müüma peab.

6. Elanikele tundub, et lubatav tegevus ei ole kehtivate õigusaktidega kooskõlas. Eelkõige müra osas, et kas 2019 modelleerimine tõepoolest täna on adekvaatne? Kumulatiivne mõju on hindamata.

V: liiklusrumal ja tööstusrumal on erinevad väärtused ja neid ei liideta, neid kokku ei panda. KeA jälgib tööstusrumal, liiklusrumal jääb KeA pädevusest välja. Tööstusrumal piirid kehtestab

seadus, on piirväärtus ja sihtväärtus. Sihtväärtused määrab KOV-i üldplaneering. 2019. a modelleerimine ei saanud samamoodi liikluse müra (kumulatiivses mõttes koos karjääri müraga) arvestada. Samas on modelleerimiste kaardipiltidel⁷ näidatud ka liikluse müra levik ning nende andmete kohaselt ülenormatiivne karjäärimüra ning liikluse müra üksteiseni ei jõua. Mürahäiringu leviku vältimiseks kavandatakse piirata karjääri tööaega ning kohustatakse rajama müratõkkevall.

7. Küsitakse, kus ja milline on §, kus on öeldud, et tuleb hinnata ainult tööstusmüra. Soovitakse vastust KeA-lt.

V: Keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ § 3 ja 4 defineerivad erinevad müraliigid ja § 10 sätestab erinevatele müraliikidele erinevad määramise meetodid, mis näitab selgelt, et neid määratakse eraldi. Samuti on neile kehtestatud eraldi piirväärtused määruse 71 lisas 1. Kumbagi müraliiki hinnatakse seega eraldi ja võrreldakse eraldi kehtestatud normidega. Liitmine ei ole küll keelatud, aga sellist liidetud mürataset ei saa võrrelda mingisuguse normiga, sest sellist normi ei ole.

8. Küsimus kellaaegade kohta, millal on lubatud töid teha. Tuuakse välja, et pidev vibratsiooni mõju on tervisele ohtlik ja krooniliselt mõjutab inimeste tervist. Viidatakse, et mürale vastuvõtlikkuse aeg pikeneb (ilmselt siis karjääri töötamise ajal). Heidetakse ette, et kumulatiivset mõju pole hinnatud, pole kaasatud Terviseametit. On pidev müra (liiklus, Männiku harjutusväljak, Kangru sõlm, RB) ja inimesed juba elavad pidevas mürahäiringus. Küsitakse, kas KeA tõesti ei vaata müra kumulatiivsust ja ei tea, et peab rakendama madalamaid väärtuseid. Palutakse eelnõud täiendada sellega, et lisataks, et pole vajalik kumulatiivset mõju hinnata. Palutakse välja tuua, kuidas elamu kinnistu piiril müra mõõtes eristatakse liikluse müra ja tööstusmüra. Palutakse eristada üksikute müraliikide esinemise (suurus) ja mõju inimesele. Samuti tekitab see häiringuid kõrele ja kivisisalikele- palutakse välja tuua ja selgitada, kuidas neid see müra mõjutab. Palutakse välja tuua vibratsiooni mõju (arvestades kogu piirkonda).

V: Kumulatiivsele mürale piirväärtust ei ole ja seda ei saa millegagi võrrelda, et hinnata ohutust. Erinevatel müraliikidel (liiklus, tööstus) on inimese tervise kaitseks kehtestatud erinevad piirväärtused ja need ei ole kokku liidetavad. Õigusaktides (atmosfääriõhu kaitse seadus ja keskkonnaministri 2016. a määrus nr 71) on määratud, mis on piirväärtus ja mis on sihtväärtus, mis on liikluse müra ja mis on tööstusmüra. Keskkonnamet ei saa siinkohal ise valida rangeimat normi, vaid lähtub õigusaktidest ja üldplaneeringust. Täna on seadustes konkreetsed numbrid. Piirväärtus on antud päeva (7.00-23.00) või öö (23.00-7.00) keskmise mürataseme kohta. KeA vastutusalast väljub piirkonna üldise mürafooni reguleerimine (selleks on ette nähtud hoopis nt KOVi koostatav mürakaart), keskkonnaluba reguleerib vaid tööstusmüra. Liiklusfooni müra mõõtmise olukorras tööstusmüra tasemete leidmine on müra mõõtmise läbiviijate pädevuses ja seda tehakse vastavalt asjakohasele metoodikale.

Kõre on ööloom ning karjääris öösel ei kaevandata, samuti ei ole karjääri töötamise ajal see ala neile elupaigana sobilik. Kivisisalik on päevaloom, kuid roomajad üldiselt ei ole müratundlikud. Pole tehtud selliseid uuringuid sihtliikide müra- ja vibratsioonitaluvuse osas, kuid eelneva põhjal ei ole ette näha liikidele olulise negatiivse häiringu esinemist.

⁷ Leitav veebiaadressilt kotkas.envir.ee-> keskkonnakaitselood (valgel taustal)-> dokumentide register-> reg. number DM-125171-19

Keskkonnaloale oli kavandatud määrata ühe kõrvaltingimusena, et kaevandamistöid ei ole lubatud teha ajavahemikus kella 22.00-st kuni 6.00-ni ja puhkepäevale eelneval ööl kella 00.00-st kuni 7.00-ni. Lähtuvalt loa taotleja ettepanekust kavandab Keskkonnaamet kõrvaltingimuse sõnastada järgmiseks: *kaevandamine ja materjali väljavedu on lubatud esmaspäevast reedeni kella 07.00-19.00. Öisel ajal, riiklikel pühadel ja nädalavahetustel on kaevandamine ja väljavedu keelatud, kuid vähemat müra tekitavad tegevused (nt masinate hooldus, tankimine) on lubatud igal ajal.*

Liivakarjääris kaevandamisel tekitavad vibratsiooni seal töötavad masinad ja mehhanismid, millele on seatud vibratsiooni piirnõrmed juba valmistajatehases. Ei ole eluliselt usutav, et ekskavaatori tööga kaasnev vibratsioon jõuab lähimate majapidamisteni ca 200 m kaugusel. Sellisel kaugusel oleks vibratsioon tajutav, kui tegu oleks lubjakivikarjääris lõhkamisega (Harku II lubjakivikarjääri keskkonnaloa muutmise taotlusele esitatud eksperthinnang⁸). Kuna kaevandamiseks taotletavat ala on lubatud kasutusele võtta etappide kaupa, ei saa masinad töötada korraga kogu mäeeraldise piires 10,75 ha suurusel alal. Vibratsioon on häiring, millest isendid liiguvad pigem eemale.

9. Küsimus, kuidas rohevõrgustik seal toimib. Kuidas loomad liiguvad Ülemiste järveni? Kui suur ala jääb loomadele liikumiseks, arvestades Kangru sõlme jaoks rajatud piirdeaeda. Kas on hinnatud, kuidas loomad hakkavad seda kasutama, arvestades piirkonna mürafooni? Kas on hinnatud Tallinna linna rohealaga määratud migratsioonikoridori ja selle toimimist? Tallinna linna näitel ei ole 50 m laiune metsariba piisav, miks ei ole kaalutletud laiema ala jätmist loomade läbipääsuks?

V: igal rohealal peaks olema määratud funktsioon ÜP-ga. ÜP-des ei ole funktsioone väga tihti määratud ja tuleb funktsioonid „ise“ välja mõelda. Konkreetsel alal elavad metskitsed, rebased, jänessed. Ulukitel läheb elu kehvamaks, kuid kuna rohevõrgustik on ette nähtud kogu looduse mitmekesisuse hoidmiseks ja tugimiseks ehk et kui sinna tekib kõre ja kivisisaliku elupaik, siis ala funktsioon muutub. Jahilukitel elupaik kitseneb, I-II kat.liikidel läheb elu paremaks. Ulukitel elamiseks ruumi jääb vähemaks (säilib siiski mõningane metsariba), samuti ei väldi nad avamaastikku ehk et PEP on ka nende jaoks kasutatav. Piirdeaed on Kangru sõlme äärest veidi eemal, 50 m puuderiba jääb alles. Ida-lääne suunalist ulukite liikumist ei toimu, maantee liiklustihedus on 10 000 autot ööpäevas ja see maht on selline, mis kindlasti lõikab läbi ulukite liikumisteed. Müra mõjust loomadele uuringuid eriti ei ole, kindlasti mõju on, kuid kitsed-rebased on inimtegevuse suhtes võrdlemisi tolerantid. Jah, rohevõrgustiku toimimist on eelhinnangus käsitletud (kuidas loomastik pääseb läbi Raku järve lõunaosast). Suurim probleem on Rail Baltic, kus Raku järve kagunurgas tekib „pudelikael“. Teoreetiliselt on loomadel seal veel liikumisvõimalus olemas, säilitamiseks lasti ka vähendada mäeeraldise ala.

10. Väike-konnakotka toitumisala, kas on käsitletud? Müra ja vibratsioon mõjutab ka neid. Praegune kavandatud karjääriala just sobiks kotkale, kuna puud on juba raadatud ja järve läheduses on kotkale sobilikke pisiimetajaid.

V: väike-konnakotka käsitus ei olnud vajalik, kuna karjäärist kaugem koht, kus kotkas pesitseb, asub ca 3 km kaugusel. Konnakotka territoorium jääb ca 2 km raadiusesse ehk karjääriala jääb sellest välja. Lähem pesitsuskoht on ca 1,5 km, kuid saagijahiks eelistab avamaastikku (põld) ja mets ei ole eelistatud, seal on saagijahi edukus madal. Kui kotkas

⁸ Leitav veebiaadressilt kotkas.envir.ee-> keskkonnakaitselood (valgel taustal)-> dokumentide register-> reg. number DM-118268-19

kolib tagasi vanasse pesapaika, siis toitumisalad jäävad 180 kraadi teisele poole karjäärialast. Ei välista, et karjäärialal ta lendab, kuid olulise väärtusliku toitumisalana karjäär ei toimi. Karjäärimüra keskkonnamüra (liiklus jm) foonist kotka pesapaika ei jõua. Konnakotkas on keskmiselt häiringutundlik liik ja ennekõike pesapaigas, otsene häirimine (kui keegi pesa alt läbi jalutab). Toitumisalal talub häiringuid rohkem. Tegemist on liivakarjääriga, kus ei toimu lõhkamist ja vibratsiooni ei jõua kotka pesapaigani.

11. Probleem tolmu ja teede määrdumisega. Kuidas tagatakse, et tolmu ei lenduks ning teed ei muutuks liivaseks? Kui on kuiv ja külm, tolwab samuti. Mis meetmeid ettevõtte kasutab?

V: ettevõtte jälgib tolmu tekkimist ja kui tekib, siis kas niisutavad, kasutavad kloriiditõrjet, rajavad mustkatte. Kloriidid võivad kõretele-kivisiselikele kahjulikult mõjutada, seda peab kaaluma. Talvel nad ei niisuta, kuna ei tolma. Suvel peamiselt niisutamine, on proovitud rattapesuvanne, mis aga suure mahu puhul ei ole enam efektiivne.

12. Ettepanek: täiendatakse eelnõusid ning korraldatakse täiendav avalik arutelu nende uuesti arutamiseks.

V: KeA kaalus ettepanekut. Avalikul istungil esitatud ja menetluse jooksul kirjalikult laekunud küsimustele vastatakse kirjalikult käesoleva kirjaga, samuti täiendatakse loa andmise korralduse eelnõud ning saadetakse uuesti arvamuse avaldamiseks. Uue avaliku arutelu korraldamine loa tingimuste arutamiseks ei ole enam põhjendatud, kuna eelnõud avalikustati juba 24.11.2025 ja seega on eelnõukohastele tingimustele arvamuste esitamiseks olnud aega enam kui 2 kuud. Täiendatud eelnõu kohta saab uuesti arvamusi esitada kahe nädala jooksul eelnõude saatmisest.

13. Ettepanek: tellitakse uus müramodelleerimine kelleltki teiselt (mitte Steigerilt), kes arvestab ka piirkonna üldist mürataset ja karjääri mõju koos (kumulatiivselt). Samuti et oleks selgitatud väljaveotee liiklusemüra mõju elanikele.

V: KeA jääb seisukohale, et uus modelleerimine ei saa anda oluliselt erinevaid tulemusi, kuna liiklusemüra ja tööstusemüra kumulatiivselt kokku ei liideta. 2019. a modelleerimine ei saanud samamoodi liiklusemüra (kumulatiivses mõttes koos karjääri müraga) arvestada. Samas on modelleerimiste kaardipiltidel⁹ näidatud ka liiklusemüra levik ning nende andmete kohaselt ülenormatiivne karjäärimüra ning liiklusemüra üksteiseni ei jõua. Väljaveotee asukoht ei ole hetkel teada.

Loa taotleja, OÜ INF Maavarad on edastanud 09.01.2026 e-kirjaga (registreeritud KOTKAs-s 12.01.2026 numbriga DM-125171-40) omapoolsed selgitused tõstatatud küsimustele. Ettevõtte on pakkunud välja, et tööaega piiratakse nii, et lubatud tööaeg oleks E-R ja päevasel ajal ning töid ei tehtaks öisel ajal, nädalavahetustel ega riigipühadel. Keskkonnaamet saab pakutud ettepaneku arvesse võtta ning korrigeerida algselt kavandatud kõrvaltingimust (*kaevandamistöid ei ole lubatud teha ajavahemikus kella 22.00-st kuni 6.00-ni ja puhkepäevale eelneval ööl kella 00.00-st kuni 7.00-ni*).

⁹ Leitav veebiaadressilt kotkas.envir.ee-> keskkonnakaitselood (valgel taustal)-> dokumentide register-> reg. number DM-125171-19